

Redengevende omschrijving met waardestelling
Zondveldstraat 2 Zijtaart
Gemeente Veghel

Objectgegevens

Adres : Zondveldstraat 2
Postcode : 5465 PJ
Plaats : Veghel
Kadastraal : gemeente Veghel, sectie P, nr.
417
Oorspronkelijke functie : langgevelboerderij
Huidige functie : woning
Bouwjaar : vierde kwart 19^e eeuw, 1878

Algemeen

Bezoekdatum : 6 augustus 2019
Auteur : Monique van de Looi
Redactie : Martijn de Jong MA
Rapportagedatum : 3 september 2019

Monumentenhuys Brabant B.V.
Markt 9
4931 BR Geertruidenberg
www.monumentenhuysbrabant.nl
T. 0162-511833
E. info@monumentenhuysbrabant.nl

Monumentenhuys Brabant B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inleiding

Deze beschrijving dient om de cultuurhistorische waarden van de langgevelboerderij vast te stellen. In de beschrijving worden de gevels met de klok mee beschreven, beginnend bij de voorgevel. Dit is de zuidwestgevel. De afzonderlijke gevels worden van links naar rechts beschreven.

Situering, geschiedenis en hoofdvorm

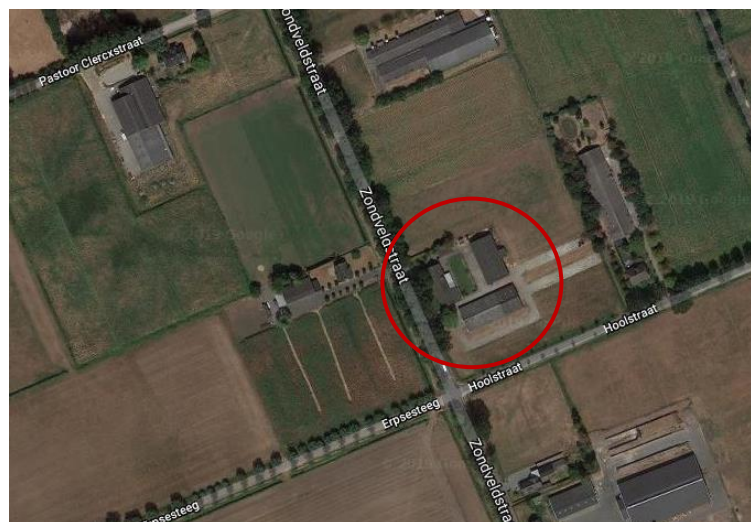
Ten noorden van het buurtschap Zondveld en ten zuiden van het dorp Zijtaart ligt aan de Zondveldstraat 2 een langgevelboerderij uit het einde van de negentiende eeuw met daar links achter een kippenschuurtje vermoedelijk te dateren in de jaren '20 van de twintigste eeuw.

Het buurtschap Zondveld wordt reeds in 1311 vermeld en behoort dan tot de heerlijkheid Jekschot. De gronden rondom het buurtschap bestaan dan grotendeels uit uitgestrekte heide. Door de aanleg van de Zuid-Willemsvaart van 1822-1826 ontstaat de mogelijkheid om meststoffen onder ander vanuit Holland aan te voeren om de ontgonnen heidegronden te bemesten.

De gronden tussen Zondveld en Zijtaart zijn dan ook pas in de 19^e en 20ste eeuw ontgonnen. Dit is eveneens afleesbaar aan de ruime en regelmatige kavelstructuur rondom Zondveldstraat 2.

De rode pijl wijst Zondveldstraat 2 aan. Bron: Google Maps

De rode cirkel wijst Zondveldstraat 2 aan. Bron: Google Maps

Op het Kadastrale Minuutplan 1811-1832 is op deze locatie aan het 'voetdijkje van Veghel naar Sondveld' nog geen bebouwing aanwezig. Volgens de website Oudzijaart.nl wordt op 23 mei 1878 de boerderij in gebruik genomen. Pas aan het begin twintigste eeuw verschijnt er op topografische kaarten bebouwing op de locatie van de huidige Zondveldstraat 2. De boerderij wordt gebouwd met de nokas evenwijdig aan de Zondveldstraat. In de jaren '20 van de twintigste eeuw wordt de boerderij verlengd. Het bijbehorende schuurtje, vermoedelijk en kippenhok, wordt zeer waarschijnlijk rond 1920 gerealiseerd met een lessenaarsdak haaks op de Zondveldstraat. De langgevelboerderij is gebouwd vanuit een rechthoekige plattegrond met gevels opgebouwd in rode baksteen in kruisverband met een gecementeerde plint, rollagen boven de gevelopeningen en een bloktand met daarboven een overhoekse muizentand onder de aansluiting met de zinken mastgoot. Vermoedelijk wordt in de jaren '50 of '60 van de twintigste eeuw de boerderij verbouwd waarbij onder andere de voorgevel van het bedrijfsgedeelte wordt gewijzigd, de dubbele schuurdeuren worden verwijderd en er worden betonnen stalvensters met ventilatievoorziening aan de onderzijde aangebracht.

Het zadeldak is in jaren '80 van de twintigste eeuw gedekt met betonpannen. Vermoedelijk is de boerderij toen ook verbouwd en zijn daarbij alle vensters in het woongedeelte vernieuwd en is in het voordakvlak een dakvenster geplaatst. Rond 2000 is de boerderij wederom verbouwd. Dan wordt de brandmuur verplaatst waardoor het woongedeelte wordt vergroot, wordt de schoorsteen ter plaatse van de brandmuur verwijderd en het woongedeelte opnieuw ingedeeld waarbij de kelder, de opkamer en de gang achter de voordeur zijn verwijderd. Ook wordt dan de achtergevel van het woonhuis vernieuwd, de dakconstructie vervangen door stalen spanten

met nieuwe houten gordingen waarop isolatieplaten zijn gelegd, is in het achterdakvlak een aangekapte dakkapel geplaatst en is er aan de binnenzijde van het woongedeelte een spouwmuur aangebracht. Door het wijzigen van de indeling van het woongedeelte kwam de voordeur in de woonkamer uit. Door het plaatsen van een spouwmuur is de binnenzijde van de voordeur niet meer waarneembaar in de woonkamer. De rechterzijgevel van de langgevelboerderij is in 2012 vernieuwd. Ook zijn toen de betonnen vensters in het bedrijfsgedeelte vernieuwd door houten vensters zonder indeling, zijn de grote deeldeuren verwijderd en is de sparing ingevuld met een glaspui. Achter de nieuwe glaspui is toen een slaapkamer en badkamer gerealiseerd. De in 2012 verwijderde betonvensters waren vermoedelijk een wijziging uit de jaren '60 van de 20ste eeuw. Zeer waarschijnlijk was de oorspronkelijke boerderij voorzien van stalen vensters.

*Kadastrale Minuutplan 1811-1832. De mogelijke locatie van Zondveldstraat 2 is omcirkeld.
Bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl*

Topografische militaire kaart uit begin 20ste eeuw.
Bron: topotijdreis.nl

Topografische militaire kaart uit de jaren '30. Hierop is reeds zichtbaar dat de boerderij is verlengd. Echter ontbreekt het kippenhok dat dateert uit dezelfde periode. Wel is bekend dat deze kaarten niet altijd even nauwkeurig waren. Bron: topotijdreis.nl

Fam. Thijssen voor het woon-
gedeelte van de boerderij in
1931. Bron beide foto's: www.oudzijtaart.nl

Fam. Thijssen aan de achterzijde van de
boerderij in 1944.

Fam. Thijssen voor de kippenschuur in 1944.
Bron: www.oudzijtaart.nl

Voorgevel (zuidwestzijde)

De voorgevel betreft de gevel die evenwijdig aan de Zondveldstraat 2 staat met het oorspronkelijke woongedeelte aan de linkerzijde en rechts daarvan het bedrijfsgedeelte. Het woonhuis heeft in de voorgevel nog de oorspronkelijke opzet van een voordeur met aan weerszijde een venster. Het raam links van de voordeur is echter in de jaren '80 van de twintigste eeuw, tijdens het vernieuwen van alle vensters in het woongedeelte, verbreed. Van links naar rechts bevinden zich in de voorgevel een verbreed en vernieuwd dubbel houten venster met bovenlicht onder een anderhalf strekse rollaag, een vernieuwde hardstenen raamdorpel en vernieuwde luiken. Onder het venster is inboetwerk zichtbaar. Rechts daarvan een dichte voordeur met een glas-in-lood bovenlicht onder een oorspronkelijke anderhalf strekse rollaag. Rechts van de deur een vernieuwd houten venster met bovenlicht onder een oorspronkelijke halfsteens rollaag, vernieuwde hardstenen raamdorpel en vernieuwde luiken. Ook hier is onder het venster inboetwerk zichtbaar. Tussen de voordeur en het rechter venster is onder de goot een schild bevestigd met de tekst 'Vereenigde Union' en een hand met pijlen. Dit schild is ook zichtbaar op de oude foto met de fam. Thijssen uit 1931.

Rechts van dit woongedeelte bevindt zich het oorspronkelijke bedrijfsgedeelte. In het bedrijfsgedeelte zijn de getoogde betonnen zesruitsvenster in 2012 vervangen door houten getoogde vensters zonder roedeverdeling. Rondom het inmiddels houten venster is inboetwerk zichtbaar. De dubbele deeldeuren zijn in 2012 vervangen door een grote glaspui met indeling die is geplaatst in de bestaande opening. De loopdeur links van de deeldeuren is toen verwijderd en vervangen door een getoogd houten venster. In de gevel zijn meerdere muurankers zichtbaar die de achterliggende constructie verbinden met de gevel.

Voorgevel van de langgevelboerderij

Woongedeelte van de boerderij

Oorspronkelijke bedrijfsdeel van de boerderij

Overhoekse muizentand en bloktand als siermetselwerk onder de goot

Schild van 'Vreenigde Union'

Nieuwe puivulling ten platse van de deeldeuropening

Linkerzijgevel (noordwestzijde)

In de linkerzijgevel bevinden zich twee vernieuwde houten vensters met bovenlicht, onder een anderhalfsteense rollaag en met vernieuwde luiken en hardstenen raamdorpel. De anderhalfsteense rollaag boven het linker venster is vermoedelijk vernieuwd. Op de verdieping twee vernieuwde vensters, onder vernieuwde strekse rollaag en met vernieuwde luiken en hardstenen raamdorpel. Onder de vernieuwde vensters is inboetwerk zichtbaar. Linksonder in de gevel is inboetwerk zichtbaar van het dichtgezette keldervenster. Het metselwerk van de zijgevel loopt door in de schoorsteen. Deze is in 2000 vernieuwd.

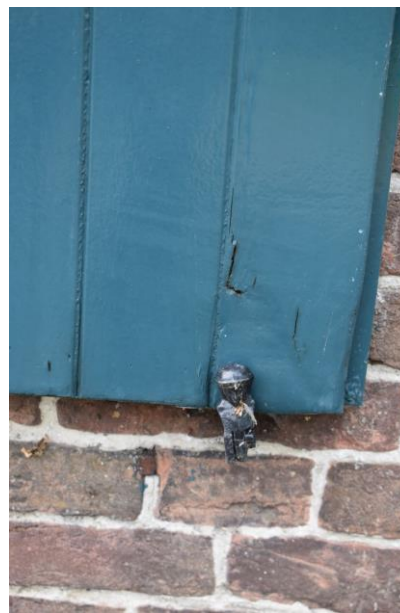
In de gevel zijn meerdere muurankers zichtbaar die de achterliggende constructie van de verdiepingsvloer en van de kap verbinden met het muurwerk.

Linkerzijgevel

Inboetwerk tpv dichtgezette keldervenster (cirkel)

Smeedijzeren luikwervel in de vorm van een hondje

Achtergevel (noordoostzijde)

Tegen de achtergevel is links een aanbouw gerealiseerd waarbij het dak van het schuurdeel doorloopt over de aanbouw. De aanbouw is opgetrokken in wildverband. De achtergevel van de aanbouw bevat aan de linkerzijde achtereenvolgens een houten venster en een houten opgeklampte deur aan gehengen.

Rechts van de aangekapte aanbouw begint, terugliggend, de vernieuwde achtergevel van de langgevelboerderij. Tegen de helft van de achtergevel is, in het verlengde van de aangekapte aanbouw, een overkapping geplaatst. Onder deze overkapping is de achtergevel van de boerderij betimmerd met houten planken waarin achtereenvolgens dubbele

openslaande deuren, vermoedelijk in de sparing van de dubbele schuurdeuren, zijn aangebracht met daarnaast een vierkant houten venster en toiletraam.

Naast de betimmerde gevel zijn in de nieuwe achtergevel van de boerderij een deur, venster met drieruitsverdeling en dubbele openslaande deuren aangebracht.

Achtergevel schuur

Rechterzijgevel (zuidoostzijde)

De rechterzijgevel van het voormalige bedrijfsgedeelte is in 2012 opnieuw opgetrokken in kruisverband, met spouw en gecementeerde plint. De muur loopt door in de aangekapte aanbouw aan de achterzijde van het bedrijfsgedeelte. In de gevel op de begane grond links een toiletraam, waarnaast een deur, twee houten getoogde stalvensters conform voorzijde. In de zijgevel van de aangekapte aanbouw bevindt zich een dubbel opgeklampte deur. Op de verdieping zijn twee houten vensters aangebracht. In de nok is het halfronde stalen stalvenster, afkomstig uit de oorspronkelijke zijgevel, aangebracht. In deze gevel zijn geen muurankers zichtbaar vanwege de spouwmuur die is aangebracht.

Rechterzijgevel

Interieur

De oorspronkelijke structuur in het woongedeelte is bij de verbouwing in 2000 op de begane grond en de verdieping verdwenen.

Door de verplaatsing van de brandmuur is het bedrijfsgedeelte verkleind. Het overgebleven bedrijfsgedeelte is aan de binnenzijde niet meer afleesbaar als bedrijfsdeel. De dakconstructie is vernieuwd, muren zijn geschilderd en de begane grond- en verdiepingsvloer zijn vernieuwd.

Locatie van voordeur (pijl)

Schuurtje (kippenhok)

Rechts van de langgevelboerderij staat, met het lessenaarsdak haaks op de Zondveldstraat, een schuurtje. Vermoedelijk is dit schuurtje rond 1920 gebouwd als kippenhok. Het kippenhok is opgebouwd vanuit een rechthoekige plattegrond met gevels in donkerrode baksteen. Het metselwerk is niet in een duidelijk verband gemetseld wel is in de rechterzijgevel, onder de dakrand, een overhoekse muizentand aangebracht en is in alle gevels een smalle doorgang aanwezig voor de kippen. In de kopgevels is een oorspronkelijk half rond stalen venster aangebracht onder een kopsrollaag en met gemetselde raamdorpelstenen. In de rechterzijgevel hebben in de loop der tijd meerdere wijzigingen plaats gevonden. In deze gevel van links naar rechts een dubbele opgeklampte deur aan gehangen, waarnaast een opgeklampte loopdeur met drieruits bovenlicht en daarnaast twee getoogde zesruits

betonvensters. Boven de dubbele deuren en rondom de getoogde betonvensters is inboetwerk zichtbaar. Vermoedelijk zijn de betonvensters geplaatst toen ook de betonvensters met ventilatieopening aan de onderzijde in de langgevelboerderij zijn geplaatst. Het dak is gedekt met golfplaten.

In het schuurtje zijn twee staanders op gemetselde poeren zichtbaar. De staanders zijn onderling verbonden door een deels vernieuwde dekbalk die aan weerszijde doorloopt en in de muur is gelegd. De aangebrachte korbelen hebben niet dezelfde afmeting, maar zijn vermoedelijk wel tijdens de bouw aangebracht. Zeer waarschijnlijk is er gebruik gemaakt van hergebruikte onderdelen. Het schuurtje is aan de binnenzijde, wanden en dak, deels afgetimmerd.

Kopgevel aan de straatzijde met in de cirkel de sparing voor de kippen

Rechterzijgevel waarin rond de dubbele deuren en de zesruits-vensters wijzigingen zichtbaar zijn. In de cirkel de sparing voor de kippen

Opgeklampte dubbele deuren

De toegangsdeur met bovenlicht die ook zichtbaar is op de foto uit 1944

Gewijzigde vensters met in de cirkel de sparing voor de kippen

Achtergevel met sparing voor de kippen

Linkerzijgevel met eveneens een sparing voor de kippen

Houten staanders met korbelen deels opgebouwd uit hergebruikt materiaal

Waardering

Deze waardering is opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria voor de bouwkunst van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

De waardering heeft betrekking op de langgevelboerderij uit 1878 en het bijbehorende kippenhok uit de jaren '20 van de twintigste eeuw.

Cultuurhistorische waarden

De langgevelboerderij en bijbehorend kippenhok aan Zondveldstraat 2 bezitten cultuurhistorisch waarde vanwege de uitdrukking van de sociaaleconomische en agrarische ontwikkeling van het buitengebied van het toenmalige buurtschap Zondveld vanaf het vierde kwart van de 19e eeuw. De langgevelboerderij en bijbehorend kippenhok zijn tevens van cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van boerderijen waarbij onder andere vanaf de jaren '20 van de 20ste eeuw een schaalvergroting plaats vond in het houden van het aantal kippen waardoor grote kippenhokken/schuren werden gebouwd.

Architectuur- en kunsthistorische waarden

De langgevelboerderij heeft enige architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een langgevelboerderij uit het vierde kwart van de 19^e eeuw. Het kippenhok heeft architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een groter kippenhok in traditionalistische bouwstijl.

Situationele en ensemblewaarden

De langgevelboerderij en bijbehorende kippenschuur zijn van situationele betekenis vanwege de ligging aan de Zondveldstraat, de verbindingsweg van Zijtaart naar het buurtschap Zondveld. Tevens vormt de langgevelboerderij een ensemble met het naastgelegen kippenhok en de twee linden in de voortuin.

Gaafheid en herkenbaarheid

De hoofdvorm van de boerderij is herkenbaar gebleven. De oorspronkelijke functie van de boerderij en de tweedeling tussen het woon- en bedrijfsgedeelte zijn nog afleesbaar. De linkerzijgevel en een groot deel van de voorgevel dateren uit de bouwtijd, 1878, of ten tijde van de verlenging van de boerderij in de jaren '20. Echter op detailniveau hebben wijzigingen plaatsgevonden waardoor de boerderij heeft ingeboet op gaafheid. Zo zijn alle vensters vernieuwd, zijn de deeldeuren verwijderd, is de indeling in het woonhuis gewijzigd, is de kapconstructie vernieuwd en is de brandmuur verplaatst. Van gaafheid is door alle wijzigingen geen sprake meer.

De hoofdvorm en massa van het kippenhok is gaaf en herkenbaar gebleven. In de rechterzijgevel zijn de grote vensters gewijzigd in kleine betonvensters en het pannendak is vernieuwd met golfplaten. Deze wijzigingen zijn van invloed op de gaafheid van het kippenhok.

Zeldzaamheid

De langgevelboerderij en bijbehorend kippenhok hebben cultuurhistorische en situationele waarde en vertegenwoordigen daarmee een relatieve zeldzaamheid op lokaal niveau.

